

## Sosiaali- ja terveysvaliokunta

### Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä (HE 121/2015 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

##### *Lausunto*

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sivistysvaliokunta SiVL 1/2016 vp

##### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi hallitussihteeri Rami Sampalahti, opetus- ja kulttuuriministeriö
- taiteen tukemisen päällikkö Esa Rantanen, Taiteen edistämiskeskus

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Keva.

#### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä. Ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä on säädetty vuonna 1974 annetulla valtioneuvoston päätöksellä. Perustuslain mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on kuitenkin säädettävä lailla.

Ylimääräisiä taiteilijaeläkkeitä koskeva päätöksenteko ehdotetaan siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä Taiteen edistämiskeskukselle. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

## **Valiokunnan mietintö StVM 1/2016 vp**

### **VALIOKUNNAN PERUSTELUT**

Esityksellä saatetaan nykyisin valtioneuvoston päätökseen sekä sen soveltamiskäytäntöön perustuva ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden myöntäminen lain tasolle vastaavalla tavalla kuin ylimääräiset urheilijaeläkkeet on saatettu vuonna 2015 voimaan tulleella lailla. Hallituksen esitys ei muuta taiteilijaeläkejärjestelmän nykyistä sisältöä. Eläke säilyy harkinnanvaraisena etuutena, joka myönnetään tunnustuksena ansiokkaasta taiteellisesta urasta. Eläkkeiden myöntämisperusteet sekä täyden ja osittaisen eläkkeen euromäärät pysyvät ennallaan. Esitys muuttaa nykytilaa siltä osin, ettei ylimääräisiä taiteilijaeläkkeitä jatkossa enää myönnä opetus- ja kulttuuriministeriö, vaan tehtävä siirtyy Taiteen edistämiskeskukselle.

Esityksellä ei ole vaikutusta vuosittain myönnettävien taiteilijaeläkkeiden lukumäärään. Lukumäärä määräytyy edelleen valtion talousarvioon tarkoitusta varten otetun määrärahan mukaan. Taiteilijaeläkkeitä on tällä hetkellä maksussa kaikkiaan noin tuhannelle henkilölle. Viime vuosina uusia täysiä eläkkeitä on ollut jaettavana 51 kappaletta. Taiteilijamäärän kasvu on aiheuttanut sen, että harkinnanvaraisen eläkkeen hakijoita on myönnettäviin eläkkeisiin nähden ollut kymmenkertainen määrä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa sivistysvaliokunnan tavoin, että hakijamäärän kasvu lisää tarvetta tarkistaa myönnettävien eläkkeiden lukumäärää.

Valiokunta toteaa, että harkinnanvaraisen eläkkeen merkitys on suuri erityisesti niille ansioituneille taiteilijoille, joiden tulot muodostuvat satunnaisista tuloista. Heillä työ- tai yrittäjätuloihin perustuva lakisääteinen eläketurva jää hyvin alhaiseksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan huomautukseen, että jatkossa on edelleen kiinnitettävä huomiota taiteilijoiden sekä muiden itsensä työllistävien toimeentulomahdollisuuksien kehittämiseen ja sosiaali- ja eläketurvajärjestelmän rakentamiseen siten, että oman eläkkeen kerryttäminen ilman kannustinloukuja on mahdollista.

Valiokunta pitää työurien pidentämistavoitteen kannalta tärkeänä, ettei alle 60-vuotiaalle voida myöntää eläkettä ilman erityistä syytä. Esityksen perusteluiden mukaan tällaisena erityisenä syytä voitaisiin pitää esimerkiksi terveydentilasta johtuvaa pysyvää työkyvyttömyyttä. Työkyvyttömyys arvioitaisiin lääkärintodistuksen perusteella. Valiokunta huomauttaa, että pysyvän työkyvyttömyyden arviointi on Taiteen edistämiskeskukselle vaativa tehtävä, erityisesti silloin, jos hakijan työkyvyttömyyttä ei ole arvioitu muun eläkejärjestelmän piirissä.

### **VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 121/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen.*

## **Valiokunnan mietintö StVM 1/2016 vp**

Helsingissä 19.2.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd  
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk  
jäsen Anna-Maja Henriksson r  
jäsen Arja Juvonen ps  
jäsen Anneli Kiljunen sd  
jäsen Sanna Lauslahti kok  
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas  
jäsen Juha Pylväs kesk  
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps  
jäsen Annika Saarikko kesk  
jäsen Kristiina Salonen sd  
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää